

Govor predsjedatelja Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine dr. Dragana Čovića na sjednici Odbora za vanjske poslove Europskog parlamenta (AFET)

Bruxelles, 15. ožujak 2022. godine

Poštovani predsjedatelju gospodine McAllisteru,
uvaženi zastupnici,
dame i gospodo!

Najiskrenije zahvaljujem na pozivu za sudjelovanje u današnjoj raspravi o odnosima Bosne i Hercegovine i Europske unije. Velika mi je čast obratiti vam se, osobito imajući u vidu najnovija događanja, uključujući napore međunarodne zajednice usmjerene na zaustavljanje rata u Ukrajini.

Kao dio europske obitelji i legitimni politički predstavnik Hrvata u Bosni i Hercegovini nedvosmisleno se pridružujem liderima i institucijama Europske unije u izražavanju jedinstva i podrške te najoštrijoj osudi agresije i invazije Ruske Federacije na suverenu Ukrajinu. Mi u Bosni i Hercegovini posebno suosjećamo u ovim teškim danima s građanima Ukrajine. Mogu osobno posvjedočiti patnjama izbjeglica iz Ukrajine, pogotovo žena i djece. Stotine njih već smo smjestili u Hercegovinu, u Međugorje i Mostar, gdje su primljeni otvorenog srca.

Prije 30 godina i u mojoj domovini svjedočili smo početku tada najkrvavijeg rata na europskom tlu nakon Drugog svjetskog rata. Nakon četiri godine razaranja i najgrubljih kršenja ljudskih prava potpisan je Daytonski mirovni sporazum, čime je okončan sukob. Jedan od aneksa je i Ustav Bosne i Hercegovine. Upravo na temeljima Daytonskog mirovnog sporazuma tri konstitutivna naroda Bosne i Hercegovine i svi njezini građani već četvrt stoljeća grade Bosnu i Hercegovinu.

Posebno sam ponosan što sam osobno, u veljači 2016. godine, kao predsjedatelj Predsjedništva Bosne i Hercegovine predao zahtjev za članstvo u Europskoj uniji. S druge strane, danas u Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine i dalje snažno zagovaram našu budućnost u okrilju Europske unije, nastojeći ostvariti prijeko potrebne pomake, duboko uvjeren kako možemo ostvariti naš put. Usprkos izazovima s kojima se susrećemo, nastojimo gajiti ono pozitivno ozračje koje pamtimo

iz 2016. godine kada je predani zahtjev u naše društvo ulio ohrabrenje i vjeru u bolje sutra. Ističem zahvalnost upravo ovom Odboru, koji je dao značajnu potporu, pogotovo hrvatskoj delegaciji u Europskom parlamentu predvođenoj tadašnjim liderom ovog Odbora i sadašnjim premijerom Hrvatske Andrejem Plenkovićem.

Svjesni smo kako je pred nama još puno posla do stjecanja statusa kandidata. Bosna i Hercegovina je multinacionalna država, koja može biti funkcionalna isključivo ako imamo punu jednakopravnost sva tri konstitutivna naroda, Bošnjaka, Hrvata i Srba, i svih drugih građana. Demografska nadmoć jednog naroda ne može umanjiti načelo jednakopravnosti konstitutivnih naroda, o kojoj smo se svi složili da bismo postigli mir. Prema tome, paritet među trima konstitutivnim narodima mora se reflektirati u svim institucijama Bosne i Hercegovine. Potrebno je osigurati jednakost i paritet među trima konstitutivnim narodima sukladno Ustavu Bosne i Hercegovine, koji se, nažalost, sve češće krši u ime dominacije demografski brojnijeg naroda – osobito u Federaciji BiH. Moramo otkloniti tu anomaliju. Ako u tome uspijemo, otklonit ćemo kršenja ljudskih prava, negativnu dominaciju, ali i djelovanje malignih aktera te osigurati stabilnost i nastavak puta Bosne i Hercegovine prema članstvu u Europskoj uniji i NATO-u.

Pokušaji provođenja retrogradnih agendi, ali i uspjesi političke dominacije predstavnika jednog naroda nad drugim doveli su do vrhunca nepovjerenja među političkim predstavnicima triju konstitutivnih naroda, što je uzrokovalo zastoj u provođenju ključnih reformi u zemlji.

Neprihvatljivo je da se svi stanovnici Bosne i Hercegovini, neovisno o svom nacionalnom izjašnjavanju, ne mogu kandidirati na izborima za pojedine političke funkcije. Isto tako, neprihvatljivo je da se Hrvati u Bosni i Hercegovini, iako konstitutivan narod i velikim dijelom građani Europske unije, ne osjećaju sigurno. Politička prava Hrvata u Bosni i Hercegovini nisu ni priznata ni jednaka s političkim pravima druga dva naroda. Naglašavam kako se njihova osnovna politička i građanska prava – kao i njihovo neotuđivo pravo na izbor legitimnih političkih predstavnika – grubo krše zbog želje za dominacijom Bošnjaka, kao predstavnika demografski brojnijeg konstitutivnog naroda.

Hrvatska strana dosljedno i uporno posljednje desetljeće pokušava motivirati sve političke aktere u Bosni i Hercegovini na pregovaranje i postizanje rješenja kako bismo

postigli funkcionalnost multinacionalne države, dogovor utemeljen na kompromisu, a ne na dominaciji, te poštovanje temeljnih ljudskih i kolektivnih političkih prava. U tom smo pothvatu nekada usamljeni.

U posljednje dvije godine, nakon potpisivanja Mostarskog sporazuma o izmjenama izbornoga zakonodavstva, 17. lipnja 2020. godine, čije je potpisivanje facilitirao posebni predstavnik Europske unije u BiH Johann Sattler, zajedno s predstavnicima Sjedinjenih Država, Ujedinjenog Kraljevstva i Organizacije za europsku sigurnost i suradnju, hrvatska strana neumorno poziva predstavnike najbrojnijeg bošnjačkog naroda na dijalog, kompromis i postizanje rješenja. Hrvatska strana je do sada ponudila desetak prijedloga.

Bosna i Hercegovina mora uskladiti svoje izorno zakonodavstvo s temeljnim ustavnim načelima i normama koje proizlaze iz Europske konvencije o ljudskim pravima. Hrvatska pregovaračka strana pokazuje snažnu opredijeljenost za postizanje kompromisnih rješenja kako bi naša država napravila civilizacijski iskorak i iznova dokazala da pripada obitelji Europske unije. Vjerujem da je moguće postići održivo rješenje utemeljeno na načelu konstitutivnosti naroda, koje zauzima središnje mjesto u ustavno-pravnoj tradiciji Bosne i Hercegovine, ali i odredbama Europske konvencije o ljudskim pravima i presudama Europskog suda za ljudska prava.

To je potvrdila i Venecijanska komisija za vrijeme posljednje runde pregovora u Neumu u siječnju ove godine. Venecijanska komisija ocijenila je da je prijedlog hrvatskih pregovarača u skladu s europskim standardima o ljudskim pravima. Prema našem prijedlogu ustavnog amandmana, eliminirale bi se diskriminirajuće odredbe i omogućilo bi se svim građanima Bosne i Hercegovine, neovisno o njihovom identitetu, da se natječu na izborima.

Dame i gospodo,

svim izazovima s kojima se suočava Bosna i Hercegovina, uključujući pregovarački proces o izmjenama izbornog zakonodavstva, hrvatska strana pristupa transparentno i u dobroj vjeri, jer vjerujemo da samo iskrenim dijalogom možemo izgraditi pravnu državu, državu s jakim demokratskim institucijama kao osnovnom preduvjetu za

članstvo u euroatlantskim organizacijama. Kako bi osigurali potpunu ustavnu jednakopravnost sva tri konstitutivna naroda, Bosna i Hercegovina se mora nastaviti razvijati kao federalna država s elementima konsocijacijske demokracije. S obzirom na to, potpora europskih institucija i dužnosnika, uključujući sve vas, duboko je cijenjena i značajna kako bismo došli do održivih rješenja i kako bismo vodili facilitaciju dijaloga triju konstitutivnih naroda i njihovih legitimnih predstavnika.

Svjesni smo, u vremenu pred nama, kako su ponekad jednostrane intervencije pojedinih aktera međunarodne zajednice pogodovala isključivo jednoj od triju strana. Takve politike ostvarile su prividan uspjeh. One nisu unaprijedile odnose u Bosni i Hercegovini, već su, naprotiv, zaustavile procese kojima bi se izgradilo snažno i neovisno demokratsko društvo i država.

Primjer takvog intervencionizma međunarodne zajednice bila je intervencija u izborna pravila za Grad Mostar, zbog čega se u Mostaru 12 godina nisu održali izbori. Međutim, to smo pitanje riješili dogovorom, a ne nametanjem, i to uz nemjerljivu potporu naših međunarodnih partnera. Sličnih primjera jednostranog međunarodnog intervencionizma u izbornu zakonodavstvo bilo je i osim navedenog. Danas iste te intervencije, nakon niza presuda sudova u kojima se utvrdila nelegalnost nametnutih odluka, pokušavamo ispraviti, i tu nam ponovno treba potpora Europske unije i drugih međunarodnih partnera. Ali potpora da mi unutar sebe u Bosni i Hercegovini tražimo kompromis i, ponavljam, održiva rješenja.

Uloga, važnost i odgovornost međunarodne zajednice se ne smiju zanemariti niti podcijeniti. Bez snažnijeg djelovanja međunarodne zajednice, mi sami nećemo moći doći do dogovora. Zato je vaša odgovornost ovdje, još jednom ponavljam, povijesno velika. Ovaj pregovarački proces koji smo zajedno započeli, zajedno moramo dovesti do kraja.

Kako bismo žurno izašli iz ovoga procjepa i nesigurnosti u kojoj se nalazimo, kao ključni preduvjet, bez daljnjeg odgađanja, treba odmah promijeniti Izborni zakon. Time bi se značajno relaksirali odnosi između Bošnjaka i Hrvata u Federaciji BiH i stabiliziralo stanje u cijeloj državi – a što je najbitnije, omogućilo da se steknu formalno-pravni preduvjeti za održavanje Općih izbora.

Na kraju, još jednom upućujem iskrene zahvale na vašoj kontinuiranoj potpori i

zalaganju za europsku perspektivu Bosne i Hercegovine kao i traženju rješenja unutar Bosne i Hercegovine, ohrabrujući i potičući dijalog legitimno, demokratski izabranih političkih predstavnika triju konstitutivnih i ustavno jednakopravnih naroda u Bosni i Hercegovini. Vezano za izlaganja dva bošnjačka člana Predsjedništva, s moje strane je to bespredmetno komentirati.

Hvala vam!